

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Křesťanské pojetí spravedlnosti (právně-filozofická analýza), I. část.

Kde se však ony „svody“ k hříchu berou? Starý zákon přinesl myšlenku stvoření člověka, jeho pobytu v ráji a vyhnání z ráje jako důsledek podlehnutí nástrahám zla, které je nediskutovanou skutečností. Samozřejmě se předpokládá, že kde je dobro, musí být jeho protiklad – zlo. Vychází to z lidské empirie – velmi zjednodušeně řečeno, všechny vjemy kolem i uvnitř člověka se dají rozdělit do protikladů. Světlo – tma, teplo – zima, hlad – nasycení...

Vztah Starého a Nového zákona je obdivuhodnou kombinací zdánlivě protichůdných myšlenek. Nový zákon vychází z předpovědí učiněných Starým zákonem. Nejlépe demonstruje status quo Matoušovo evangelium, kapitola „Dovršení Zákona a Proroků“, kde se píše: „Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proroky; nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit. Amen, pravím vám: Dokud nepomine nebe a země, nepomine jediné písmenko ani jediná čárka ze Zákona, dokud se všechno nestane... Neboť vám pravím: Nebude-li vaše spravedlnost o mnoho převyšovat spravedlnost zákoníků a farizeů, jistě nevejdete do království nebeského“[\[i\]](#).

Je zachováno Desatero, které bylo stanoveno již ve Starém zákoně, avšak je za jednak vykládáno, ale také precizováno. Matouš ve svém evangeliu hovoří o spravedlnosti a cituje tak Ježíše. Následují kapitoly „O zabití, o cizoložství, o rozluce, o přísaze“ a mnoho dalších, což prakticky odpovídá koncepci Desatera (nezabiješ, nesesmilníš, nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému atd.).

V křesťanství je postavení Ježíše zcela výjimečné a nesrovnatelné s jinými sociokulturními celky. Ježíš, jakožto Syn Boží, po své smrti a vzkříšení vystoupil na nebesa – zde se však nestává pasivní figurou, nýbrž bedlivě sledujícím a potenciálně aktivním soudcem, jak je patrné například z Apoštolského vyznání víry. Citujeme: „...vstoupil na nebesa, sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího; odtud přijde soudit živé i mrtvé...“[\[ii\]](#)

Je zde víra ve dvojí soud – první nadchází ihned po smrti, jakoby však nebyl soudem konečným. Čeká se na Poslední soud, Soudný den, kdy bude Ježíš aktivně soudit dle Boží spravedlnosti všechny lidské bytosti, ať živé, či již mrtvé.

Na rozdíl od židovství se Ježíš mnohem více potýká se zlými duchy, démony a samotným Satanem – tedy s prvky, které jsou opakem světla, opakem jednání dle Božích přikázání, opakem jednání proti Božímu právu, neboť Božím právem je řád světa, proti němuž nemá nikdo právo se bouřit. Personifikuje se tak zlo, bezpráví, které má ještě ve Starém zákoně výrazně abstraktní povahu a vyjma Evina pokušení v ráji a prvotního hříchu zlo prakticky ve Starém zákoně s člověkem přímo nekomunikuje. Ježíš však bojuje za spravedlnost, bojuje tedy proti opaku spravedlnosti – to bylo potřeba jasně vyjádřit i písmem. Je-li tedy Nový zákon postaven na podobenstvích, je nezbytně nutné vytvořit i podobenství opaku spravedlnosti. Tím jsou zlí duchové. A nejen ti... Judaistická představa odsouzení k věčnému zapomnění jako důsledku nespravedlivého jednání v pozemském životě je pro květnatou mluvu Nového zákona málo. Namísto zapomnění se tedy dostavuje peklo, které má již za pozemského života vzbuzovat hrůzu (preventivní funkce zákonů, stejně jako dnes podobně psychologicky preventivně působí představa vězení nebo podobného trestu). Peklo se tak poprvé zaplňuje ohněm, nikoliv jen tichou nicotou a odloučením od Milosti Boží.[\[iii\]](#)

Ježíš učí o odpuštění, které je synonymem, či lépe řečeno implicitním důsledkem ospravedlnění. Není způsob, jakým by se mohl člověk stát spravedlivým (rozuměj: být ospravedlněn) před Bohem – tedy ospravedlněn někým jiným než Bohem samotným. Je možné stát se „spravedlivým“ pouze Božím zásahem: milostí! To je jádrem učení o „ospravedlnění“. „Toho, který nepoznal hřích, kvůli nám ztotožnil s hříchem, abychom v něm dosáhli Boží milosti“ [\[iv\]](#)

Kristus vzal na sebe trest, takže my můžeme být osvobozeni. Starozákonní Bůh se tak proměňuje, jakoby sám přehodnocoval svá stanoviska, nyní hledí na křesťana „skrže Krista“ – jako na nového člověka osvobozeného pro Ježíšovu poslušnost, jeho nekonečnou spravedlnost. Křesťan je proto učiněn „spravedlivým – ospravedlněn“ milostí na základě Ježíšovy smrti. Osvobození křesťana přichází skrže víru v Krista, tedy v jednání dle jeho přikázání, dle toho, co Kristus podal jako exegezi Starého zákona. Kruhem se tak dostáváme k naplnění Božích přikázání, jelikož nanejvýš spravedlivým je Kristus, Syn Boží (a současně Syn Člověka), kdo následuje jeho kroky, jedná spravedlivě. Vidíme zde jasnou paralelu s judaistickým pojetím spravedlnosti jako „halakhah“ a „din“ (halakhah je Bož právo, din je právo, d nějž již zasahuje člověk – viz jiné články téhož autora). Ježíš „polidštil“ přísné halakhah, avšak tak, že je nedal do roviny „din“, nýbrž jakoby mezi tyto dva pojmy. Jeho jednání je jednáním člověka dle nejlepšího vědomí a svědomí (din, musar), ale není totožné se slepým následováním někdy krutých příkazů, které obsahuje pravá, tvrdá starozákonní halakhah. To je pravý význam „Syna Božího – Syna Člověka“, jak je Ježíš Kristus mimo jiné v Bibli nazýván.

Jak jsme výše uvedli, Ježíš varuje před svody, které chystá zlo a aktivně proti němu bojuje za svého života i po smrti (zde zvláště soudem každého člověka – nikdo se dle Bible nemůže vyhnout Božímu soudu a tedy ani Poslednímu soudu, kde je nejvyšším soudcem dle křesťanů Ježíš Kristus).

Kde se však ony „svody“ k hříchu berou? Starý zákon přinesl myšlenku stvoření člověka, jeho pobytu v ráji a vyhnání z ráje jako důsledek podlehnutí nástrahám zla, které je nediskutovanou skutečností. Samozřejmě se předpokládá, že kde je dobro, musí být jeho protiklad – zlo. Vychází to z lidské empirie – velmi zjednodušeně řečeno, všechny vjemy kolem i uvnitř člověka se dají rozdělit do protikladů. Světlo – tma, teplo – zima, hlad – nasycení... A priori tedy proti Bohu, který stanovil řád světa, stojí moc, která se snaží tento řád narušit. Takovým principem je podle Bible „Satan“. Satan je hebrejské slovo ďábel (diabolos) řecké, ovšem obě označují bytost, která zosobňuje vše, co je zlé a staví se proti Bohu. Ovšem Boha zde musíme pojmut tak, jak byl skutečně viděn – nikoliv „starce hledícího z obláčku“, nýbrž normotvůrce a stvořitele lidí, jakož i všeho viditelného i neviditelného, živého i neživého, včetně řádu, který je rámcem lidského bytí i nebytí.

Mimořádně zajímavý je skutečný význam slov „satan“ a „diabolos“ – obě jména pocházejí od „žalobce“, tedy satan je ten, který se snaží pokoušet lidi k činění zla, aby je mohl před Bohem obvinít! [\[v\]](#)

Jsme tedy přímo uprostřed „právní bitvy“. V boji mezi dobrem a zlem nejsou síly vyrovnány. Biblicky je totiž Satanovo dílo vždy omezeno Bohem a Satan může získat jen moc tam, kde není Bůh. Pakliže Boha ztotožníme s řádem, pak Satan je chaosem, což zcela koresponduje běžnému smýšlení o uspořádání našeho světa i dnes. Kde není právo, je bezpráví, kde není řád, je chaos. Satan spíše než mocí podkopává lstí a vychytralostí. Ježíš přišel, aby zmařil činy ďáblovy a skrže jeho vítězství nad zlem v jeho smrti a vzkříšení byl satan poražen. Ačkoliv je ve světě stále činný, jeho porážka na konci věků bude úplná. [\[vi\]](#)

Protože Bůh je vládcem vesmíru, tvoří jeho zákony, je současně i jeho soudcem – i když ne tak docela... Ti, kdo nikdy nepoznali psané Boží zákony (tedy skrže Starý a Nový zákon), budou souzeni podle toho, co poznali o Bohu ze stvoření a co jim říká jejich vlastní svědomí o správném a špatném. Ježíš zdůrazňuje, že Bůh není krutý, ale je „otcem milujícím své děti“, dokáže odpouštět. Jakoby nejbližším božím dítětem je Ježíš, proto kdo miluje Krista, toho má i Bůh v oblibě – je zde zdůrazněna

poslušnost nejen Bohu, ale právě Kristu, který je jeho „vyslancem“. Podle křesťanů je tak jedinou cestou k milosti boží právě víra v Krista. Evangelium podle Jana praví: „Kdo věří v Syna, má věčný život... kdo nevěří, je již odsouzen“.^[vii]

Bůh je tedy jediná a konečná spravedlnost, neboť On je stvořitelem řádu, zákonodárcem pro celý svět. Člověk se oddělil od Boha právě tím, že zhřešil, tedy oddělil se od ryzí spravedlnosti. Církev učí, že naši prapředkové byli stvořeni ve stavu „svatosti a původní spravedlnosti“. Milost původní svatosti byla účastí na božském životě. Všechny rozměry života byly posíleny vyzařováním této milosti. Pokud by byl člověk zůstal „v důvěrném přátelství s Bohem“, neměl ani zemřít, ani trpět. Vnitřní harmonie lidské osoby, soulad mezi mužem a ženou, a konečně harmonie mezi prvním párem a celým stvořením vytvářely stav nazývaný „prvotní spravedlnost“^[viii].

Chybné pojetí je to, že Bůh je jediným a posledním soudcem. Jak je mnohokrát uvedeno v Bibli – Bůh přijde soudit, ovšem skrze Ježíše Krista. Pojetí „skrze Krista“ je neméně problematické jako vize trojjednosti Boha (Bůh otec, Syn i Duch Svatý). Je zde nepochybně možné hovořit o „polidštění Boha“ skrze pozemskou podstatu a zážitky Ježíše Krista. Například Satan nepokouší Boha, ale jeho Syna Ježíše Krista. Ježíš tak ví, co je to dobro a co zlo, zná rozměr nejen života božího, ale i lidského. A právě z této pozice přijde soudit – ne jako necitelný Bůh, ale jako „nadčlověk“, který zná všechnu Boží vůli, ale umí ji přizpůsobit lidskému chápání světa a jeho pokušením.

^[i] Převzato z oddílu Evangelium podle Matouše z Bible - ekumenický překlad, 7. vyd., Praha, 1996, str. 14, označení v Bibli: Mt 5, 17-20.

^[ii] Modlitební kniha, 1. vyd., Kostelní Vydří, 2001, str. 12. – V průběhu mše svaté se odřikává podobné Vyznání víry, které je v současné době kodifikováno do slov: „...Vstoupil do nebe, sedí po pravici Otce. A znovu přijde ve slávě soudit živé i mrtvé a jeho království bude bez konce...“ neboli v latinské verzi: „...et ascendit in caelum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria iudicare vivos et mortuos, cuius regni non erit finis“. Modlitební kniha, 1. vyd., Kostelní Vydří, 2001, str. 42-44. Je zřejmé, že mezi českým překladem a latinským originálem jsou drobné rozdíly, například „cum gloria“ by bylo vhodnější překládat jako „se slávou“ nikoliv „ve slávě“. Pakliže bychom „slávu“ pojali skutečně v biblickém slova smyslu, je možné myslet „slávou“ Milost – Slávu Boží, tedy v judaismu námi zdůrazňovanou „šechinu“, která je jakousi všudypřítomnou supraexistencí Boha. Tak se lze též domnívat, že pravý význam výše uvedeného je blíže tomu, že Ježíš přijde soudit živé i mrtvé spolu s Milostí Boží, se Slávou Boha, s Jeho Přítomností.

^[iii] Blíže k tomu Evangelium podle Marka, kapitola 9,42 a následující o „Varování před svody“, Bible - ekumenický překlad, 7. vyd., Praha, 1996, 50.

^[iv] Encyklopedie Bible, 1. vyd., Praha, 1997, str. 148.

^[v] Tuto myšlenku blíže rozvádí Encyklopedie Bible, 1. vyd., Praha, 1997, str. 151.

^[vi] Plně viz Encyklopedie Bible, 1. vyd., Praha, 1997, str. 151-152.

^[vii] „Vždyť Bůh neposlal svého Syna na svět, aby svět soudil, ale aby skrze něj byl svět spasen. Kdo v něho věří, není souzen. Kdo nevěří, je již odsouzen, neboť neuvěřil ve jméno jednorozeného Syna Božího. Soud pak je v tom, že světlo přišlo na svět, ale lidé si víc zamilovali tmu než světlo, protože jejich skutky byly zlé. Neboť každý, kdo dělá něco špatného, nenávidí světlo a nepřichází

k světlu, aby jeho skutky nevyšly najevo. Kdo však činí pravdu, přichází k světlu, aby se ukázalo, že jeho skutky jsou vykonány v Bohu“ – Evangelium podle Jana kapitola 3 a následující, Bible - ekumenický překlad, 7. vyd., Praha, 1996, str. 93-94.

[\[viii\]](#) Podle Katechismus katolické církve, 2. vyd., Kostelní Vydří, 2001, str. 105.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prováděcí nařízení Komise \(EU\) č. 305-306/2012 ze dne 10. dubna 2012](#)
- [Právní symbolika v podání T. Hobbese](#)
- [Nezávislé regulační orgány \(stručný nástin problematiky\)](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás X. část – možné erbovní spory v ČR dnes](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás IX. část – „Smluvní příbuzenství“ a továrny na erby](#)
- [Etika především](#)
- [Právo, pohádky a kultura sebelásky](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás - VIII. část – Erbovní spory](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VII. část – Málo známé dokumenty, deklarace české šlechty 1938-1939](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VI. část – Zadarmo to nebude, právo na místo](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás V. část – Nebijte dámu aneb heraldická etiketa](#)